

Krpelji i bolesti koje prenose

**Zavod za javno zdravstvo
Koprivničko-križevačke županije
Služba za epidemiologiju**

**Koprivnica 048/655-120
Križevci 048/681-401
Đurđevac 048/811-345**

*Tekst pripremila:
D. Pinter, dr.med., spec. epidemiolog*

Krpelji

Krpelji su sitne životinje iz skupine paučnjaka koje se hrane krvlju životinja i čovjeka.

Prijenosnici su više zaraznih bolesti.

Aktivnost krpelja ovisi o okolišnim čimbenicima kao što su temperatura i vlažnost, stoga pokazuju tzv. „sezonsku aktivnost“, od ranog proljeća do kasne jeseni. Aktivni mogu biti i zimi, ukoliko je zima blaga, bez snijega i hladnoće.

Nalazimo ih u prirodi, najčešće skrivene na listovima i granama grmova, te na visokoj travi, uz staze za šetanje, u vrtovima i na izletištima.

Oni ne lete, niti ne padaju s drveća. Svoju žrtvu ne traže aktivno poput komaraca, nego čekaju da im se žrtva približi i pokupi ih. Posebna građa nogu krpelja omogućuje mu da se prihvati za krzno životinje, odnosno za dlačice na odjeći čovjeka. Nakon što se prihvati, obično po nekoliko sati hoda po tijelu i traži najpogodnije mjes-

šumski krpelj (*Ixodes ricinus*)

to za ubod. Sam ubod krpelja se ne osjeća zahvaljujući tvarima u slini koje djeluju poput anestetika.

Prilikom odlaska u prirodu potrebno je:

1. Izbjegavati provlačenje kroz grmlje, ležanje na tlu, ostavljanje odjeće na travi i grmlju i sl.
2. Odgovarajuće se odjenuti i obući. Nositi hlače dugih nogavica, koje je preporučljivo ugurati u čarape, te majice i košulje dugih rukava. Bolje je odijenući svijetlu odjeću radi lakšeg uočavanja krpelja.
3. Za vrijeme boravka u prirodi

KAKO SPRIJEČITI UBOD KRPELJA?

koristiti repelente koji se nanose na izložene dijelove tijela. Repelenti se mogu nanijeti i na odjeću. Obavezno ih koristite u skladu s uputama proizvođača (način primjene, ponovno nanošenje, ...).

4. Tijekom boravka u prirodi poželjno je pregledati se svakih nekoliko sati. To isto napraviti i po povratku kući, budući da krpelji provedu i nekoliko sati hodajući po tijelu u potrazi za mjestom uboda. Tijekom pregledavanja tijela posebice pretražiti zatiljak, vrat, prepone, pazuhe i područje iza koljena, te pupak.

ŠTO UČINITI KOD UBODA KRPELJA?

U slučaju uboda, krpelja treba čim prije i na ispravan način odstraniti.

1. Potrebno ga je uhvatiti pincetom uz samu kožu i laganim povlačenjem izvlačiti. Treba izbjegavati naglo povlačenje, stiskanje ili gnječenje. Krpelja je puno lakše odstraniti u prvim satima nakon uboda.

2. NIKADA nemojte krpelja „gušiti“ premazivanjem s uljem, alkoholom, masti i drugim sredstvima!!! Time izazivate grčenje i njegovu naglu smrt. Iako će to u većini slučajeva olakšati izvlačenje, dovesti će i do pražnjenja sadržaja

vađenje krpelja pincetom

trbušne šupljine krpelja u čovjeka. Na taj način vrlo se lako prenese zaraza ako je krpelj bio zaražen.

3. Nakon odstranjenja potrebno je mjesto uboda premazati alkoholom, a ruke oprati vodom i sapunom.

BOLESTI KOJE PRENOSE KRPELJI

Lyme borelioz

Lyme borelioz se javlja uglavnom u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Najveći broj oboljelih registrira se u toplim mjesecima.

Inkubacija Lyme borelioze u prosjeku iznosi 16 dana. Na mjestu uboda krpelja pojavljuje se crvenilo koje se širi u koncen-

tričnim krugovima. Nakon nekoliko tjedana dolazi do povlačenja crvenila i time prestaje, prvi (kožni) stadij bolesti. Ukoliko nije primijenjena adekvatna antibiotska terapija, iako je promjena na koži nestala, dolazi do daljnjeg umnažanja uzročnika i njegovog širenja krvlju u udaljene organe. Bolest najčešće zahvaća mišićno-

koštani sustav, srce, zglobove i živčani sustav. Traje godinama, s posljedičnim uništavanjem zahvaćenih organa.

Krpeljni meningoencefalitis

Prvi slučajevi bolesti u nas se pojavljuju već u rano proljeće, a godišnje se u Koprivničko-križevačkoj županiji registrira oko desetak oboljelih.

Do naglog izbijanja simptoma dolazi nakon inkubacijskog perioda od 7 do 14 dana. Prva, faza viremije, jest bolest koja simptomima nalikuje gripi. Umor, visoka temperatura, glavobolja, opća klonulost, mučnina i bolovi u mišićima traju oko tjedan dana. Slijedi opće poboljšanje nakon

nekoliko dana. Manji broj bolesnika razvije drugu fazu bolesti praćenu simptomima od strane središnjeg živčanog sustava: jaka glavobolja, mučnina, povraćanje, kočenje vrata, fotofobija, vrtoglavica, poremećaji svijesti.

Liječenje je simptomatsko i provodi se u bolnici.

Krpeljni meningoencefalitis se može učinkovito spriječiti – cijepljenjem. Potrebno je primiti tri doze cjepiva u razmaku od mjesec i godinu dana, a najbolje je započeti tijekom zimskih mjeseci kako bi se osigurala zaštita prije slijedeće „sezone“ krpelja u proljeće.

Cijepljenje se preporuča osobama koje zbog prirode posla borave u prirodi (šumari, šumski radnici, vojnici, vatrogasci i drugi) kao i osobama koje u prirodi borave tek povremeno (izletnici, planinari, lovci, ...). Cijepiti se mogu i djeca.